

Opprinnelseskonvensjonen og forenkling av opprinnelsesreglene

Det er som hovedregel toll ved import av varer i de fleste land. For å stimulere til økt handel mellom bestemte land, er Norge part i en rekke frihandelsavtaler. Norske produsenter kan på nærmere vilkår eksportere varer til kunder i land der det er inngått frihandelsavtale, uten at handelspartneren må betale toll ved import til sitt land.

Tollrådgiver
Kjetil Øpstad
Senior Manager, Advokatfirmaet PwC

Tollrådgiver
Helene Øien Hval
Director, Advokatfirmaet PwC

For at en vare skal oppnå opprinnelse og derav være berettiget tollfrihet eller tollnedsettelse, må den enten være:

- Fremstilt i sin helhet, eller
- Tilstrekkelig bearbeidet innenfor avtalens virkeområde

Hver enkelt frihandelsavtale definerer hva det innebærer å være «fremstilt i sin helhet» og hvilke krav som stilles for at en vare kan ansees å være «tilstrekkelig bearbeidet». Denne artikkelen omhandler tilstrekkelig bearbeiding og generelle krav knyttet til dette. Reglene er detaljerte og i mange tilfeller tekniske, slik at vår erfaring er at mange har utfordringer med å forstå reglene.

Kan benytte reviderte opprinnelsesregler

Mye av eksporten fra Norge og importen til Norge skjer til eller fra EU/EØS og derfor er EØS-avtalen den meste brukte frihandelsavtalen her i landet. EØS-avtalen har en egen protokoll som

bestemmer hvilke varer som er såkalte opprinnelsesprodukter. Fra 30. april 2022 kan man imidlertid som et alternativ velge å benytte de reviderte opprinnelsesreglene i Opprinnelseskonvensjonen. Disse reglene er mer moderne og gjør det som regel lettere å oppnå opprinnelsesstatus.

Pan-Euro-Mediterranean-konvensjonen (PEM)

«Den regionale konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet», ofte kalt Pan-Euro-Mediterranean-konvensjonen (PEM), jobber for at dagens relativt krevende nettverk av bilaterale protokoller om opprinnelsesregler som eksisterer mellom statene eller territoriene i Europa og middelhavsområdet, skal omformes fra dagens bilaterale systemer for opprinnelsesregler til et multilateralt rammeverk.

Prinsippene fastlagt i relevante avtaler skal ikke berøres, men det er en bred enighet om at dagens regelverk er vanskelig for næringslivet å utnytte til det fulle, og at det derfor er behov for en modernisering og oppdatering av reglene.

PEM-konvensjonen er et samarbeid mellom EFTA, EU, Albania, Algerie, Bosnia og Herzegovina, Egypt, Færøy-

ene, Georgia, Israel, Jordan, Libanon, Kosovo, Marokko, Moldova, Montenegro, Nord-Makedonia, Serbia, Syria, Tunisia, Tyrkia, Ukraina og Palestina. Norge har gjennom EFTA, frihandelsavtaler med alle disse landene, unntatt Algerie, Moldova, Kosovo og Syria. For norske virksomheter er det viktig å merke seg at Storbritannia, etter sin uttrede fra EU, ikke lenger er del av PEM-konvensjonen.

Kort om bakgrunnen

Handelen med varer mellom landene i Europa og Middelhavsområdet er knyttet sammen gjennom mange forskjellige frihandelsavtaler, for eksempel EØS-avtalen, EFTA-Tyrkia, EFTA-Montenegro og Norge-Færøyene for å nevne noen. I alle disse frihandelsavtalene Norge har fremforhandlet, enten bilateralt eller sammen med EFTA-landene, har det som kalles «opprinnelsesvarer» muligheten til å få preferensiell behandling ved import og eksport, som betyr enten tollfrihet eller nedsatte tollsatser.

For å få status som opprinnelsesvare er det strenge krav til blant annet fremstillingen av varen, og bruken av innsatsmateriale i den ferdige varen. Dette kalles opprinnelsesregler, og det er egne protokoller i alle frihandelsavtalene.

Kun toll på import av landbruksvarer og tekstiler til Norge

Ved import av varer til Norge er det kun på landbruksvarer og tekstiler man må betale toll, mens i resten av Europa og landene rundt Middelhavet er det langt flere varer som er belagt med høye tollsatser. Det er derfor svært viktig for norske produsenter, som benytter innsatsmaterialer fra andre land, at de fremstiller varene i tråd med de gjeldende opprinnelsesreglene i frihandelsavtalene, slik at de ikke blir møtt med høye tollsatser i det landet varene eksporteres til.

For ordens skyld nevner vi at det i tillegg til regler knyttet til produksjon og bruk av innsatsmaterialer (bearbeidingsregler), stilles krav knyttet til transport og dokumentasjon.

Kumulering – «blanding» av innsatsmaterialer

For fritt å kunne benytte innsatsmaterialer fra alle landene innenfor konvensjonen (kumulere) har man byttet ut alle de enkeltstående protokollene i hver frihandelsavtale, med en felles opprinnelseskonvensjon, der opprinnelsesreglene er identiske. Dette betyr at så lenge landene har avtaler med hverandre, kan man fritt benytte (kumulere) innsatsmaterialer fra forskjellige land, og fortsatt oppnå opprinnelse på ferdigvaren.

I praksis betyr dette at en tekstilprodusent i Norge fritt kan benytte innsatsmaterialer fra EU eller for eksempel Georgia, og selge dette som et norsk opprinnelsesprodukt til Spania. Dette er mulig fordi alle tre landene er del av samme konvensjon. Innsatsmaterialer fra konvensjonslandene er ikke ansett som tredjelandsmaterialer, slik som materialer fra for eksempel USA.

Revisjon av opprinnelseskonvensjonen

Reglene i konvensjonen endres til stadighet og det har lenge vært på agendaen at opprinnelsesreglene i PEM-konvensjonen skal oppdateres til mer moderne regler. Problemet er at enhver

endring i konvensjonen krever enstemmighet, slik at liberaliseringen av reglene har tatt flere år med diskusjoner, utkast og forslag til nye regler. Noe av grunnen til de langdryge diskusjonene er at statene har vidt forskjellige interesser og ønsker å beskytte sine egne lands produksjoner og råvarer.

Valgfrihet

Det er pr. i dag fortsatt ikke enighet om en revidert utgave og iverksettelse av konvensjonen, men i påvente av enstemmighet har statene som har akseptert endringsforslagene, blitt enige om å benytte de reviderte reglene i handel seg imellom. I og med at de «gamle» reglene også fortsatt vil være gjeldende, kan produsenter og eksportører i landene som har blitt enige om å ta i bruk nye regler, velge hvilket sett med regler de vil bruke i hvert enkelt tilfelle.

Forenklinger i listereglene

En modernisering og liberalisering av reglene vil stort sett bety at det vil være lettere å oppnå opprinnelsesstatus på varer. Det er foreslått en rekke forenklinger i det som kalles for «listereglene». Listereglene er produktspesifikke vilkår knyttet til hvert enkelt produkt (tolltariffnummer) som bestemmer hva som må gjøres med produktet for å oppnå opprinnelsesstatus. Tredjelandsvarer kan brukes i større grad.

Det åpnes blant annet for høyere innsats av tredjelandsvarer i en produksjon, en økning av «toleranseregelen» (regelen som tillater, uten hensyn til listeregelen for varen, en viss prosent tredjelandsmateriale i produksjonen) fra 10 til 15 prosent, samt bestemmelser om full kumulasjon (fri anvendelse av opprin-

nelsesmaterialer fra andre land i samme ordning). Til enkelte tolltariffnummer er det knyttet spesielle prosesser som gir opprinnelse, noe som ofte gjør det enklere å oppfylle vilkårene enn tidligere listeregler.

«Deres fartøy»

En endring som vil ha stor betydning for norske fiskefartøy som fanger fisk for eksport, er endringer i definisjonen av begrepet «deres fartøy». Dagens nasjonalitetskrav for offiserer og mannskap fjernes. I tillegg vil det åpnes for å avtale bilaterale tilpasninger mellom partene i en frihandelsavtale, for f.eks. tekstiler, samt bruk av elektronisk EUR.1-sertifikat.

Det vil også være krav om at opprinnelsesdokumentasjon merkes med om det er nye eller gamle regler som er benyttet, ved at EUR.1-sertifikatet må merkes med «Transitional Rules» i rubrikk 7, og at opprinnelseserklæringen merkes «... origin according to the transitional rules of origin».

EUR-MED-sertifikater og opprinnelseserklæring EUR-MED kan ikke benyttes ved bruk av de nye reglene.

Land som har akseptert endringsforslagene

I og med at ikke alle statene er enige om disse nye reglene, er det kun mulig å benytte de reviderte reglene i handel med land som formelt har akseptert endringsforslagene. Det finnes en oppdatert liste på toll.no¹ over hvilke land dette gjelder.

1 www.toll.no/no/verktoy/regelverk/avtaler/frihandelsavtaler/opprinnelseskonvensjonen/